

GAZETA LITERARĂ

Anul IV, nr. 38 (184) - joi 19 septembrie 1957

ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

LIED

Da, te iubesc și-acuma cum te-am iubit, o știi,
In toamna grea de struguri de fier și plumburi.

Te mai iubesc și-acuma cum tu, desigur, nu crezi:
La fel! Doar anii, poate, s un pic, un pic mai subrezi.

Te mai iubesc și-acuma cum te-am iubit dintii
La marea de metale de-așur și de lămi.

Te mai iubesc din zarea în care te-amintesc
Subțire-n pantalonii de doc, te mai iubesc.

Cum se rostogoliră cu valurile anii...
Oh, unde sint zarganii de-argint, unde-s platanii...

Cum sună toate-acestea în mine, cum răsună,
Ca niște dinți — ai noștri — ciocnindu-se împreună

Cu umezala mării și sarea de pe buze
Și nevoind să știe de timp, ci să-l refuze.

Pe tine, doar pe tine te văd în ceața zării
Cu fuja scinteind de lacrimile mării.

Te mai iubesc și-acuma, la valurile grele,
Cu lacrimile mării și lacrimile mele...

Eugen Jebeleanu

Mangalia, 27 august 1957

UN MAESTRU AL PROZEI ROMÎNEȘTI

În Ion Agârbiceanu, la împlinirea a 75 de ani, cititorii cinstesc un scriitor rădăcin din popor, pentru a cărui hărnicie în câmpul literaturii românești depun mărturie cele peste optzeci de titluri de cărți. „A scris pentru a scrie, a picta pentru a picta, — mărturisise recent scriitorul — poate și o îndelungă delectare, dar niciodată de talent creator, care totdeauna urea ceva. În felul lui, fiecare scriitor odăvrăte o luptă pentru desăvârșirea vieții contemporane lui”. Mărturisirea evidențiază un adevăr esențial și sintetizează experiența unei activități literare de peste o jumătate de veac. Începând cu volumul de debut „De la țară” (1906) și până la poezia sale cele mai noi, Agârbiceanu s-a simțit solidar cu suferințele și năzuințele celor mulți și asurzi. Anii petrecuți printre moși l-au făcut indeosebi receptiv la frământările jărânilor ardelen. Romanul „Arhanghelii”, tipărit în 1914 și reeditat recent, constituie un rezultat valoros al contactului cu această regiune a Munților Apuseni, în care alături de bogăția trasă din filioanele de aur a sălășliuit altă vreme mizeria cea mai cruntă. În „Arhanghelii”, ca și în alte scrieri ale sale, Agârbiceanu a alcătuit un rezchizitoriu, poate nu suficient de categoric în conținut, dar sincer și îndurerat împotriva societății capitaliste. Vrednic urmaș al lui Stavici,

Gazeta literară

(Continuare în pag. 4)

Nădejdi bune

Generația de prozatori români, care au trecut pragul celor patzeci și cinci de ani de viață, putem să pornim liniștiți pe drumul din urmă ce ne așteaptă: toată viața noastră în poziție de război în toate frământările românești. Noi, prozatori, vom continua munca noastră și vom îmbogăți literatura românească cu realizări superioare celor existente. Din masele noastre, ce vom fi răscolite și atinse prin călătoria noastră, vom face tot mai curioși, — și acasă și în străinătate, — nișii și înalte umanitate ale născutului nostru.

Fan Agârbiceanu

Preambul la noul roman românesc

Început de „Viața românească” în 6/1957, discuția despre romanul românesc actual continuă în „Gazeta literară” vădind ocuparea de a stabili configurația, stilul și caracteristicile prozei contemporane. Ba, mai mult decât atât, în aceste coloane Petru Dumitriu susține existența unei noi școli a romanului românesc, străduindu-se să definească în trăsăturile ei specifice, sprințit pe o serie de cărți promeminent aparute în ultimii zece ani. Afirmarea și îndrăzneția și merita a fi discutată. Autorul încearcă, în trei articole succesive, să analizeze curentul respectiv, și o face cu informație, cu pondere, știindu-se, pe cât e cu putință, să privească cu obiectivitate operele confratrilor săi și să le determine locul în noua școală. Ar putea să pară surprinzătoare graba de a fixa și distribui roturile unor scriitori, dintre care unii simt în formație, iar alții formați, dar încă în plină desfășurare. Peseamă că explicația rezidă în necesitatea demonstrației. Și în definitiv, antipatia poate fi practică în critică, chiar când o face cineva care la rîndul lui e romanier, deci judecător și parte. Există și în asemenea cazuri precedente ilustre. Balzac a relevat cel dintâi talentul lui Stendhal și a scris entuziașt despre el. Adesea, un scriitor are o înțelegere mai sigură decât un critic. Nu rareori paginile cele mai comprehensibile au fost scrise de scriitori. Exemple pot fi date și în cadrul literaturii noastre. — Nu-i mai puțin adevărat însă că epica noastră actuală e în mișcare, în creștere și că ceea ce împiedică o fermă stabilire a coordonatelor ei este lipsa unui element esențial: perspectiva. Zece ani constituie o perioadă istorică destul de redusă ca să îngăduie judecări definitive de ansamblu. Nu mă refer la valoarea intrinsecă a operelor numite, ci la particularitățile pe care le-ar conține, indicind existența unei noi școli a romanului românesc. Așadar, e limpede că nu intră în discuție operele în sine, valoarea lor artistică, de sine stătătoare, cu profilul lor precizat. Noi ne vom ocupa de ele în măsura în care răspund sau nu unor trăsături comune, distincte, și eviden-

te, marcând astfel tendințele noi școli. Este de sine înțeles că această școală trebuie să se definească prin anumite însușiri specifice, prin anumite trăsături profunde, alit în expresie și în conținut, pentru a-și delimita hotarele. În același timp, pentru o mai bună înțelegere a noastră, se impune și cunoașterea a ceea ce o deosebește de vechea școală epică. Este vorba de viziune, de structura internă a eroilor, de tehnica și arta compoziției? — Petru Dumitriu nu neglijează nici unul din aceste aspecte, semnald că cea dintâi particularitate izbitoare caracterul deschis al romanului „Desculț”, „Bietul Ioanide”, „Străinul”, „Morometii”, „Cronica de familie”, acceptând integrarea formală și a „Gropii” în susumita categorie. Dar, ce reprezintă, ce semnifică această particularitate? În majoritatea romanelor clasice, finalul cărții coincide cu sfârșitul eroilor, moartea lor închinând definitiv acțiunea. Cu alte cuvinte, rezolvarea dramei nu mai lasă loc nici unei posibilități, nici unei perspective a viitorului. În alte romane, tot de tip clasic,

Ieronim Șerbu

(Continuare în pag. 4)

INSEMNAȚI

Bucureștii de azi

După ce am evocat, privind tablourile lui Luchian, vechea mahală bucureșteană, mi-am spus că rostirea mea a rămas incompletă și că mai sint și alte aspecte ale Bucureștilor, despre care este necesar să spun un cuvânt. Ne simțim răspunzători de felul în care arată și se dezvoltă orașul nostru, deoarece trăim și muncim în el, și fixăm înfățișarea prin deprinderile noastre, prin gradul și felul culturii pe care ne-am însușit-o. Un oraș este expresia unui grup uman și judecarea sa este expresia a ceea ce este în puterea de gândire a cetățenilor săi. În același timp, judecata ținută asupra calității și meritelui oamenilor care l-au construit. Multă vreme, după ce orașul a atins forma cristalizării lui, simțim lămurit treapta umană a predecesorilor, cu recunoștință numai dacă ei ne-au lăsat moștenire un cadru de viață demn și frumos. Deci, atenție! Bucureștii se găsesc într-un moment important al transformării lor și după felul în care ne vom pricepe a le da forma menită să înfrunte secolele, vom intra de la urmași dragoste și admirație sau dezaprobarea lor.

Față de vechii București, avem sentimente împărțite. Până pe la mijlocul secolului trecut, Bucureștii se dezvoltaseră în mare neordinea. Dimbovița, care îl străbătea în înțelegime, era un curs de apă alit de întorcoșat, incit bucureștenii, traversind mereu podurile legănătoare aruncate asupra ei, nu șiau bine dacă se găsesc pe malul drept sau pe cel stîng al râului. Cîjiva afluenței alimentau Dimbovița în cuprinsul orașului. Terenul mociros făcuse necesare mai multe poduri de scînduri și, printre acestea, podul Mogosaniei, pe care trecătorii înțirziau și traversau cu riscul de a simți cum se scapă piciorul în locurile unde lipsea cîte o scîndură. Feudalitatea a înzestrat capitala fără cu foarte numeroase biserică, ale căror cupole, înălțate în cerul ei, i-au dat pînă astăzi unul din caracterele ei cele mai izbitoare. Dar feudalitatea n-a dat expresia deose-

Tudor Vianu

(Continuare în pag. 4)

Convorbire cu V. EM. GALAN despre

Destinul eroilor contemporani

— Este o scruțare în viitor, în măsură a desluși perspectiva dezbaterii și rezolvării unei anumite probleme în opera literară? — Da. Rămînd la exemplele citate, e vorba, cum vezi, în intenție de un sondaj activ în constituirea viitoarelor personaje. Actua, așa l-aș fi vrut: adică pornit nu doar să expună, ci să și transforme... În discuția cu Francisc Munteanu am vorbit probabil și despre alte teme față de care stăteam pe poziții asemănătoare: adunăm uneori, fără a ști bine cînd și cum, material mult, ținem să-l folosim, și totuși nu putem scrie nimic pe tema respectivă.

— Interesant, de ce totuși? — Întrebarea e și a lui Francisc Munteanu. Răspund cum am răspuns și atunci: pentru că soluția problemelor pe care le-aș fi ridicat, — fie ele de ordin filozofic, politic, etic, economic, psihologic etc., nu-mi era atât de clar încît să pot rezolva, cu conștiința împacată, probleme de ordin estetic. Nu pot constitui eroi, oameni pe care-i vreau cît mai aiddoma oamenilor, cîtă vreme nu știu încotro se vor mișca, pentru ce le scriub un anumit caracter și nu altul, anumite relații și nu altele. Nu pot lucra lăsîndu-mă călăuzit, eu, de propriile eroi literari. Nu pot lucra așteptînd ca eroii să-mi sufle, ei, scopul pentru care i-am construit.

— Sînt nenumărate destăinurile unor scriitori din trecut care subliniau toamna senzația concretă pe care o simțeau cînd călăuzii parca de structura propriilor personaje, spre un anumit deznodămînt, spre o anumită rezoluare a dramei, pe care ei n-o pot precedea de la început. — Nu sînt nenumărate, dar sînt

Cred însă că aici nu este vorba de vreau har secret sau monopol deținut în exclusivitate de scriitorii din trecut. Francisc Munteanu nu este un scriitor din trecut; totuși, el reia vechile destăinuri pe cont propriu și le recomandă ca pe o rețetă. Cred că nu e la mijloc, decit exagerarea, feișizarea unui moment ferece muncii de creație artistică. Voi vorbi despre propria experiență — în a cărui întinmă o înțeleg și pe a altora.

— Mi s-a întimplat, nu o dată, să lucrez cu senzația că încep a colabora cu un erou care, cu de la sine putere, își alege căi și relații mult mai incilicite decit prevăzusem eu, obli-gîndu-mă să răstorn și să rescriu capitole întregi, să regndesc situații care îmi păreau că se poate de bine gîndite, să resping soluții artistice care îmi păreau sigure, să revin cu priviri critice asupra a tot ce gîndisem în legătură cu lucrarea respectivă, să descopăr greșeli și slăbiciuni.

— Credeți că invitația la exemple ar fi îndreierată? — Da. Totuși necesară. Am publicat acum doi-trei ani un roman: „Bă-răgan”, volumul întâi. E probabil că, după ce voi jîmpezi unele neînțelegeri administrative cu editura, să continui. Este în cartea asta, între alții, Anton Filip, cu care duc o adevărată bătălie; el, cel care dă la bun început să stea metem la sau lîngă cîrma tuturor transformărilor sociale, pe un teritoriu aliter cu raza de cîjiva kilometri, ajunge la un moment dat cu totul împotriva intențiilor mele inițiale, să fie dat afară din postul de director al gos-

Miron Dragu

(Continuare în pag. 5)

SANDU, SAU GICĂ, SAU NELU...

Nelu, sau Gică, sau Sandu este un om pe ci de înră, pe acit de complex. Produs burghez în serie, fiziologic seamă-nă cu o sută de indivizi laolalt la un loc cu defectele și calitățile lor. Chipeș, bine făcut, ațel al motocicletelor, al cărui istoric îl cunoaște cum o-ălt cunoaște dumnezeiască nămă-nal panofilor, exalta de gloria benzinei. Cînd nu adărește Bucureștii în doi-trei ani, se jîmpe, dormitează pe acedea pe orșan șanțier, trezindu-se din somolență cheznal la încasarea salariului. Nelu, sau Gică, sau Sandu, bun orator, convinge cînd e cazul, că, fără el, socialismul, adică acest efort în piatră și cărănză, în mormane de volume aruncate unui public pe jumătate analizat pînă la 23 August, ar fi iremediabil compromis. Știe să scoată cifre din burdă și să le fiare ca pe drapete.

Nelu, sau Gică, sau Sandu, după cum se crede, poate să se răstească în felul acesta iar bă-

Eugen Barbu

(Continuare în pag. 2)

sistența asupra detaliului care, după cum se știe, este una din marile categorii estetice balzacene. În precuvințarea la „Comedia Umană”, Balzac precizează, printre altele: „Nu numai oamenii, dar și evenimentele principale ale vieții pot fi formulate prin tipuri. Există situații asemănătoare în toate existențele, și aici este una din exactitudinile pe care le-am căutat cel mai mult”. Am amintit acest fapt nu numai pentru că el este de cele mai multe ori ignorat, dar mai ales pentru a sublinia calitatea de mină inepută-bilă pentru exegza realismului, a operei lui Balzac. Engleș nesa oferit legea creației realiste, avînd o valoare perfect obiectivă. Dar realismul, ca fenomen artistic, este cu mult mai bogat decit legea. Exegezele din ultimii ani au căutat, în general, să vadă legea și să-i argumenteze superioritatea asupra procedeeelor formaliste. Nu poate fi negată utilitatea unei astfel de lucrări a discuției, deși autoritatea incontestabilă a legii are dă să reiese cu mult mai bine prin punerea în valoare a enormei subtilități a fenomenului.

Adepții formalismului acuză realismul de săracie, îngustime, platitudine. Oricînd poate fi făcută demonstrația inversă, dacă abordăm problematica realismului pe calea extrem de complexă a fenomenului Balzac ne oferă în opera sa un număr impresionant de argumente în sprijinul ideii că realismul înseamnă extremă finețe și profunzime în reflectarea vieții. Voi aminti cîteva din aceste argumente care sint caracteristice gîndirii și sensibilității balzacene, purînd în lumină, în același timp, ufișia complexitate a realismului, ca fenomen al artei.

Tipicitatea, ca lege fundamentală a realismului, nu este nici sinteză și nici reducere la schemă utilă (media statistică). Ar putea fi definită mai curînd (folosind accepția lemnistă a noțiunii de lege): „una dintre treptele cunoașterii de către om a unității și legăturii, a interdependenței și totalității procesului universal”.

Balzac este chinut de ideea existenței unui necunoscut interior al adevărului (cum spune el) care ar trebui aflat. Dar „mecanismul” presupune unitate de mișcare a ceea ce este extrem de diferit. Influențat de Cuvier și de Geoffroy Saint-Hilaire, Balzac reflectează cu intensitate la termenul de unitate în mijlocul infinitei complexități a procesului artistic. Extrem de importantă

Ion Vițner

(Continuare în pag. 4)

PROVERBE: ARE CASA SUB PALĂRIE

PERAHIM 57

carti noi

DUMITRU CORBEA:

„Așa am învățat carte”

Poet, publicist și autor de scenarii, Corbea se ajîrma de așidat de prozator. Cartea sa narează întîmplări din copilărie și adolescență, de cele mai multe ori triste, amare, ațedată o plipseilor de amare. Autorul poezeste cititorilor cum șia croi dramul în oiaș, amăzurile prin care a trecut, vicisitudinile cu care l-a încercat soarta. Eroul se înfășșează în felurile ipostaze (ueenic, copil de trupă etc.) în jafa noastră și noi îl cunoaștem mereu mai bine odată cu faptele, oame-nii și evenimentele a căor răsringere de cele mai multe ori aspru, o urmărim în destinul său.

„Așa am învățat carte” nu e nici un roman și nici nuvelă. Corbea e un poet-scriitor care face relatări, eoo-

că figuri familiare, istorisese șnoaze sau reconștituie grav pricină de răzbu-

H. Zalis

(Continuare în pag. 4)

AL. DIMA: „Alecii Russo”

Profesorul Al. Dima și-a obșnuit cititorii cu lucrări valoroase, remarcabile prin contribuțiile aduse la lămurirea temelor abordate, prin informația temeinică, metoda adecvată de lucru, felul judicios al observațiilor și claritatea expunerii. Personalități critice dintre cele mai exigente au subliniat, în diverse ocazii, astfel de calități, pe care cititorul le va înțeli și în recenta monografie a profesorului Dima: „Alecii Russo”.

E destul să reproducem, dintre numeroasele aprecieri asupra lucrării sale de estetică și istorie literară, o succintă caracterizare făcută în 1943 de Pompliu Constantinescu: „Ponderat, supus la obiect cu o strictețe exemplară, în monografia sa vedește mai ales un simț expozitiv, de o desăvârșită claritate, o certă stringență de a sistematiza și o

remarcabilă păstrare analitică; cu aceste însușiri, la care trebuie să adăugăm seriozitatea informației,

I. D. Bălan

(Continuare în pag. 4)

Arta reliefului la noul roman românesc

Teatru și viață

Numerosi spectatori americani au acuzat pe vremea de televiziune au putut urmări acțiunile din timp plină „Arta noastră” și „Fringhe” de colectivul Teatru „Unit For” din România, care a avut în frunte pe Franklin Barton. Eroul piesei este tânărul redactor al unei reviste, concediat la vîrstă de 25 ani de patronii săi cărora li se pare că acesta, din cauza vârstei, nu mai poate da „randamentul” necesar. Erosul și șomer nu avea perspectiva de a găsi un nou angajament. Funcționarul care îl face formidabil de încredere îl spune de altfel cu cinism: „Din punct de vedere statistic dămunele al mîinii sîntăse să mori decît să găsești de lucru”. Nu trece mult timp și acesta va fi concediat din cauza vîrstei și altele. „Arta noastră” și „Fringhe” au avut în frunte pe Franklin Barton. Eroul piesei este tânărul redactor al unei reviste, concediat la vîrstă de 25 ani de patronii săi cărora li se pare că acesta, din cauza vârstei, nu mai poate da „randamentul” necesar. Erosul și șomer nu avea perspectiva de a găsi un nou angajament. Funcționarul care îl face formidabil de încredere îl spune de altfel cu cinism: „Din punct de vedere statistic dămunele al mîinii sîntăse să mori decît să găsești de lucru”. Nu trece mult timp și acesta va fi concediat din cauza vîrstei și altele.

Juclind această piesă, colectivul de actori „Unit For” a dat dovadă, cum se vede din „Daily Worker”, de mult curaj, pe care l-a plătit înasfășit. Acest colectiv este înzestrat cu o mare înțelegere a problemei „Arta noastră” și „Fringhe”. Conducerea (firma), în ciuda unei orientări orientate în direcția teatrului dramatic, a decis în consecință să concedieze pe toți artiștii. Astăzi, așa cum scrie în „Daily Worker”, colectivul de actori se află într-o situație foarte asemănătoare cu situația de mai sus.

Discuții asupra omanului italian

Recent, revista italiană „L'Espresso” a consacrat un număr dublu dezbaterii asupra omanului italian. Un studiu amplu, semnat de G. Belloni, deschide numărul, făcând o analiză amănunțită a dezvoltării omanului italian în ultima jumătate a secolului XIX, și în special a evoluției sale în direcția omanului modern. Într-o introducere deosebită asupra scrierilor în viață, studiul este precedat de o analiză a evoluției omanului italian în direcția omanului modern. Într-o introducere deosebită asupra scrierilor în viață, studiul este precedat de o analiză a evoluției omanului italian în direcția omanului modern.

1) Necesitatea de a ogîndi profund viața interioară a omului, binelele fiind șansa de influență realității inconjurătoare.

2) Necesitatea ca romanul să ogîndească nivelul dezvoltării culturale și spirituale, să ogîndească concepțiile sociale, istorice, filozofice ale oamenilor și să coreleze aceste aspecte cu nivelul dezvoltării culturale și spirituale.

3) Necesitatea „democratizării limbii” (după expresia scriitorului italian) și a accesibilității la publicul larg, în special în direcția omanului modern.

S. C.

„În general, fiecare scriitor din lume are o anumită concepție despre om și lume, care este reflectată în opera sa. Aceasta este o concepție care este reflectată în opera sa. Aceasta este o concepție care este reflectată în opera sa.

Izolarea morală a scriitorilor din R. F. G.

Din cauza izolării morale a scriitorilor din R.F.G., scrierile lor sunt izolate de realitatea socială și culturală. Aceasta este o concepție care este reflectată în opera sa.

Sarcinile politicii culturale maghiare

În țara noastră, sarcinile politicii culturale maghiare sunt foarte complexe. Aceasta este o concepție care este reflectată în opera sa.

(Urmare din pag. 1)

pentru arhitectura unei sale opere este problema unității de compoziție care care vorbește în precuvintă, scoțind-o „inovativ și științific”. Urmind traectoria ideii, Balzac merge mai în adinc și ajunge la constatări de o extremă importanță, în cadrul romanului filozofic. Pentru meșterul Frenhofer, din „Capodopera necunoscută”, unitatea sîmlează una din condițiile vieții, iar în „Massimila Domi”, plin de admirație de mare încredințarea soriană, Balzac va exclama: „Iată semnul marelui maestru: unitatea! Este în același timp unic și variat. O singură sferă și ai mii de aspecte ale durerii, surferințele unei națiuni întregi; un singur acord și ai toate accidentele naturii care se trezește, toate expresiile bucuriei unei popor...”

În reliefului din „Louis Lambert”, Balzac sîmlează la ideea că unitatea nu este decît legătura între două lumi: cruri și fenomene. Unitatea figurează vastă mișcare a interdependenței „correspondențelor” cum le numește Balzac în „Seraphita”, sub influența lui Swedenborg. Pe romanul în pasionată căutarea „correspondențelor” dintre lucrurile vizibile și ponderabile ale lumii terestre și lucrurile invizibile și imponderabile ale lumii spirituale, Balzac sîmlează la ideea că unitatea nu este decît legătura între două lumi: cruri și fenomene. Unitatea figurează vastă mișcare a interdependenței „correspondențelor” cum le numește Balzac în „Seraphita”, sub influența lui Swedenborg. Pe romanul în pasionată căutarea „correspondențelor” dintre lucrurile vizibile și ponderabile ale lumii terestre și lucrurile invizibile și imponderabile ale lumii spirituale, Balzac sîmlează la ideea că unitatea nu este decît legătura între două lumi: cruri și fenomene.

În domeniul artei, factorul unificator, prin subiectul corespondențe, este văzut. Nu pot fi neglijate următoarele reflecții din „Louis Lambert”: „Voința se exercită prin organe numite în mod vulgar cele cinci simțuri, care în fond nu sînt decît un singur, facultatea de a vedea. Păpăuții care și gustul și mirosul nu sînt decît văzuri adaptate transformărilor substanței... Toate lucrurile care cad în domeniul simțului unic, facultatea de a vedea, se reduc la cîteva corpuri elementare ale căror principii sînt în aer, în lumină sau în apă...”

Deci pentru Balzac vizualitatea este elementul unificator în artă, factorul prin care se manifestă interdependențele din univers. Esența artei, pentru Balzac, este de natură plastică. Să faci vizibile aspectele vieții, prin reprezentări concrete în spațiu, iată după Balzac unul din marile idealuri ale artei. Atunci cînd vede Doriana, strazul cinematografului de astăzi, are sentimentul că asistă la cea mai tulburătoare descoperire a timpului, to-mai prin faptul că prin vîz, aspectele realității îi sînt apropiate, și scrie entuziasmat surorii sale Laura Surville (1822): „Am văzut Doriana... Da-guerre și Bouton au uimit întregul Paris: mil de probleme sînt rezolvate din momentul în care, în fața unei pînze în aer, ai simțimentul că te așezi într-o biserică, la cîștia pașii de fiecare lucru. Iată una din minunile secolului, o cucere a omului la care nu mă așteptam de loc.”

„Dificultatea prozei (ca și a artei în general) este de a oferi simțimentul vieții prin imagini concrete. Vizualitatea controlează în acest caz perfecțiunea artei și o înalță. Un tip romanesc este desigur realizat numai atunci cînd, terestru, terestru și închinat paginilor cărții, personajul trăiește în spațiu și în timp, îl vezi și te însoțește în existența cotidiană. Cifitorul inteligent și pasionat se mișcă nu numai într-un univers real, dar și într-unul imaginar, al artei. Litera-tura cu neputință de uitat. Plin de curiozitate starea civilă, numai în acest sens superior, al genului unei umanități, este, covârșitor prin vitalitatea inimii.”

Suprema cucere a artei este pentru Balzac relieful. Am găsit mijlocul — spune meșterul Frenhofer — de a realiza pe o pînză plină relieful și rotunjimea naturii... Iar despre Frenhofer, pictorul Porbus spune că „Mabuse i-a lăsat moștenire secretul reliefului, puterea de a da figurilor această viață extraordinară... de-a îndepărta noastră eternă, dar a cărei putere e de rezare e și o poezie altă de bine...”

Reprezentarea spațială, relieful, este în stare să asigure exprimarea unității și a legăturii multiple procese ale vieții. Ideea de relief în proză, de proiectare spațială cu ajutorul cuvintului, îl obsedează pe Balzac și oricînd găsește acest efect esențial artei desăvîșite, nu și precupește laudele. În acest sens sîmlează în „Le roman expérimental” că unitatea este reală a genului autentic Balzac recunoscînd superioritatea lui Stendhal (în „Le charreuve de Parme”) în direcția omanului modern.

„Comedia umană” este mai vastă, literar vorbind, decît catedrala din Bourges, din punct de vedere arhitectural”. Și opera sa, Balzac și-o reprezintă spațial.

„Capodopera necunoscută” este una din cele mai dramatice și zguduătoare parabile ale literaturii universale, esențială pentru înțelegerea subtilității procedurilor și procesului intim al artei realizate prin meșterul Frenhofer în realism pe Balzac: „Pentru a fi un mare poet nu este de ajuns să cunoști în mod perfect simțurile și să nu faci greșelile de limbă! Privește, Porbus, simțurile la prima vedere ea pare admirabilă; dar cînd te uiți mai atent observi că este lipsită de viață și că nu poți face înconjurul trupului. Este o simțură care nu are decît o singură față, este o aparență decupată, o imagine care se poate nicăieri întoarce și nici să-și schimbe poziția. Nu știm ar între acest braț și cîmpul tabloului; lipsesc atît spațiul cît și profunzimea... Nu pot crede că acest formidabil trup ar putea fi înșulțit de caldă răsulăre a vieții!”

Drama lui Balzac — Claes din „Căutarea absoțului” este că vrea să se substituie naturii, prin copiere, prin imitație. „Fabrica metale, fabrica diamante, sînt în stare să repete natura” exclamă el, în culmea dereluzii lui. Claes se prăbușește fiind învins de căuta-tura, ale cărei secrete nu le-a putut surprinde. În artă trebuie să fie egalul naturii, să îi creator prin exprimarea

le pot compara decît cu florile, supunîndu-mă nu știu cărei revelații a naturii!”

„Misiunea artei — îi spune Frenhofer lui Porbus — nu este de a copia natura, ci de a o exprima. Tu nu ești un copist netrebnic, ci un poet!... Dacă ar fi altfel, un sculptor ar ajunge repede la capătul muncii sale, executînd mu-jalul unei femei. El bine, încearcă să muzei mina iubitei tale și apoi pune-o în fața ta; vei privi un infiorător ca-davru fără nîm, asemănarea (cu înțînă vie, n. și) și vei fi silit să cauți daltă omul care, fără a executa o copie fidelă, îți va dărui mișcarea și viața. Noi trebuie să cuprîndem spiritul, sufletul, fizionomia lucrurilor și ființelor. Ecce! Ecce! Ecce! dar ele sînt numai accidentele vieții și nu viața însăși. O mină, pentru că am luat acest exemplu, o mină nu fine numai de trup, ea exprimă și conștiința și gîndire, pe care trebuie să surprîzi și să redai. Nic-pictorul, nici poetul, nici sculptorul nu trebuie să separe efectul de cauză, care sînt în mod învințibil unul în celălalt. Adevărata luptă aici se dă!”

Arta superioară constă într-o perfectă corespondență și unitate între tipicita-tea, caracterul lui al personajelor și tipicita-tea împrejurărilor, a cadrului în care eroul se mișcă: „Viața există și spune Frenhofer — privind tabloul lui Porbus — dar mai lipsesc încă două adevăruri în fundul pinzei. Omul este în-adevăr viu, el se ridică și va veni către noi. Dar aerul, cerul, vîntul pe care le respirăm, vedem și simțim nu există...”

Ideea de relief, de calitate vizuală, de proiectare în timp și spațiu este legată de Balzac și de cuvînt, această pură abstracțiune generatoare de concret. Cuvîntul nu este un relief istoric pe care vîzului îl poate surprinde, cît puțin în acest sens se exprimă Louis Lambert: „Cele mai multe cuvinte nu sînt aere colorate de către ideea pe care o reprezintă în mod exterior? Căru-giun sînt eu e datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce vîrstă are atunci limbajul omului? Sîrîngerea la un loc a literelor, formele lor, reprezentarea pe care o dă, înțînă în sufletul meu, sau sufletul meu trece în al lor. Era vîzului un om treaz. Mă inferntam cu o împotriva șefilor de atelier care îl trînzau, sau împotriva ticătoarelor practici prin care erau lăsați fără plată. Să-mi părăsesc obiceiurile, să devin un al-mul prin beția fătășilor morale și să practic acest joc după voință, conștiința pentru mine o adevărată trece-re. Căru-giun sînt eu datorate? Dacă tre-buiesc o inteligență uriașă pentru a crea un cuvînt, ce v

DIN TOTA LUMEA

INVERS

A h, iubitu-mi colega, ce mult iubesti tu libertatea. Peni- ta-ti străluciminte scietie teoric funigie de aur. tulni- cele stiloului dau ghiere sfărâmd catapeteasma veacu- lui, buciului tău despicător de istorii vremuiește letopiește, stiloii tău e clopotnița investimintă în stră- lîmpede aur, delangătu tău e chiag de singe etnic și iată o! apă- rînd la invocarea-ți zeita cu nimb de stele a glii libertății.

Te-am schimbă colegă, de cînd ai plecat de la noi și nu prea- Glasul tău verde ca codrul apăra acum democrația dar e ca catastrofa să nu se abată asupra singelui învîrtos de furului. Și apoi, numai boub e conștient fără tu vultur, colaga, vultur ești și ca atare te deplasezi în străfundul boltei ideilor. Din stiloii - tău curge baliga verde, neaoșistă, din care scapără porunca vremii ce sfărîmă piatră.

Argumente? Logica prea miroase a comunism. Tu, supraom, practici metafizica. E normal ca Iranul să semneze un pact de alianță cu vecinul său S.U.A. Dar ce rost are ca Ungaria să se alieze cu Cehoslo- vacia și România de care o despart Țări și Mări? De altfel, aceste țări erau înainte în vîrjabă cu Ungaria și asta le-a folosit: ocupația hitleristă.

URZELILE DIAVOLULUI

„La nouvelle revue française” publică o recenzie la cartea lui Raymond Barbeau. „Un profet luciferic: Leon Bloy”. Recenzentul (Henry Amer) e preocupat, ca și recenzatul, de a fi dacă gîndi- rea și răposatul poet și pamfletar nu era cumva eretic. Și era! Bloy e vinovat de a răspîndi erezia lui Vintras anunșind apro- piată încarnare a lui Paraclet!

Și nu numai atât: Bloy e vinovat și de apocatastază, teză greșită a lui Origine și de mult condamnată! Concluzia: Bloy e tritit! Și mie (mi face cruce cu limba) care-mi plăcea Bloy... Auzi: Paraclet! Apocatastază! Piei, dimoni!

Paul Georgescu

OASPEȚI DE PESTE HOTARE

MIGUEL ANABALON MORA scriitor și filolog (Chile) GARI GABOR scriitor (R. P. Ungară) Desene de ROSS

Semnale de alarmă

A zăm, nu mai mult de-o lună, răsună în lumea întreagă, pornit din Caylon, apelul lui Pablo Neruda. Ecoul lui mă înconjoară și acum pînăltul, și iată că de la Budapesta se aude un nou apel, - apelul a 117 scriitorilor împotriva discutiilor la O.N.U. a raportului așa numitului „comitet al celor cinci”, asupra contrarevoluției din Ungaria.

Apelul termină emoționant: „Scriitorii din lumea întreagă! Intelectualitate cinstită a popoarelor lumii! În numele stimei reciproce a națiunilor, a patriei noastre care o saferit alt de mult, pentru umanismul nostru, pentru onoarea Organizației Națiunilor Unite, protestați a-lădrare de noi!” De-un timp încoace, de cînd presiunea capitalistă a devenit dinică, vîdăduh întreg e plin meru de a- asemenea semnale de alarmă. S.O.S. răsuna în omenire, pe toate undele, meridianele și paralelele. Este asă- dar o mare parte a omenirii care suferă, care trădește sub presiune, care cheamă la înțepetaciune și soli- dăritate.

Fără a-și fi văzut vradodă, lui formaser, cum se întîmplă de obi- cel, o imagine proprie a lui Miguel Angel Asturias, fecund creator care derutează clasificările și depășește. În realizările sale artistice majore, limilele genurilor, înclt chiar Paul Valery. El prezenta pentru prima dată publicului francez, direct fă- rutorul unei istorii - vis - poem. Chi- pul său este de o mare demiti- tudine, sculptat în trăsături fine dar totodată de o concentrată energie. Cu o simplitate și o modestie cu altă mai arogătoare a un autor al cărui roman „Domnul Președinte” a fost distins cu premiul internațional al clubului „Cărții franceze în 1952” - Miguel Angel Asturias mi-a vor- bit deschis, într-o liberă „charla” atît de apreciată de latino-americani, despre trecutul, prezentul și viitorul său literar, despre opiniile sale, des- pre iubirile și urile sale.

Miguel Angel Asturias:

„Era izolării apune”...

„AM GASIT AICI UN FRATE BUN...” - Aveți o literatură plină de sur- prize? Ca la orice latin, nota senti- mentală a avut însemnătatea cu- venită și intrarea în materie a fost mult ușurată de amintiri oarecum nostalgice. - Da, încă de pe atunci, din 1928, cînd am putut vizita ca zia- rist și turist - fără Baedeker, în- să... - România, am simțit o mare apropiere... - Imi spune, de la primele fraze, valorosul romancier. - Puteam simți, chiar ca străin al- doar în trecut, pulsul suferan al unui popor care în clipa cînd își va canaliza imensa forță latentă, se va înălța în toată statura sa, impun- dî respect și trează dragostea. Ar- sînt fericit că cele trei decenți tre- cute de la acea călătorie mi-au a- deverit și depășit cu mult aștepta- rile.

„Nu traduc direct din limba rō- mînă. Mă bazez însă pe buna mea pătrînire a limbii franceze, pe calita- tea traducerii franceze de care dispun - dar mai ales, pe „afinită- țile electice”, atît de decisive pentru succesul unei asemenea re- trînderi științifice. Mărturisesc că romanul are o țesătură fină, că stilul său conșcis, abrupt pe alocuri, îl face să nu te lase să pătrunzi în lumea lui decît dacă ai „le mot de passer”, dragostea depînă pentru eroii săi mărunți, dar aureolați de o umilă măreție. Și mi puteți cre- de, comunitatea noastră de tempe- rament, comunitatea de teme, de si- tuatii sociale - căci sînt sigur că pentru conștientul meu Spaniol, la fel ca și pentru mine, apropierea, de pămînt, de mediul rural, acționarea ca o adevărată „Gee maternă” și gene- rațione de energie meteu noi - imi dau siguranța că voi duce cu mine la casă: zăsnarea delectată ce mi-am luat-o.”

ROMANUL, ECOLU SPERANTELOR AMERICII LATINE

„În România există un interes la- bil de interes pentru literatura roman- tică și Americii Latine. De aceea ar fi foarte oportun pentru noi să pî- nărea din, asupra studiului de dezvolt- are și perspectivei acestei litera- ture.” - Mai întâi, o precizare. Pînă în 1920, generația din care fac și eu parte, conștientul nostru era domi- nat, pe plan literar, de lirică, și tră- ieam mult sub semnul lui Ruben Dar- io. Din sînt aceia marcați de tîmpuri semnificative și hotărîtoare ale conș- tiinței: maselor, realitatea însăși a sîmpu romanului, ca o formă mai lar- gă și mai directă, - de expresie literară a vieții. Ceea ce mi se pare mai important pentru romanul lati- no-american, este faptul că el co- rreponde perfect cerințelor popu- lare, că îmbrățișează stîrnă sufletul popular, făcîndu-se ecoul celor mai în- timne speranțe ale sale. Probabil că tocmai din acest motiv, cele mai realizate romane apărute în cele 21 de țări latino-americane au fost de- finite totdeauna de critica lucidă, ca și cum ar avea în același timp ro- lul unor monografii: romanul sul- fîful - în Chile; al costicului - în Bolivia; al petrolului - în Vene- zuela; al plantărilor de banan, în America Centrală.

„Ultima oră” literară, în țara dă- ra, se sîtucează pe aceeași linie, șis- tinerul mai încearcă și alte experiențe? - Nu, în general - cum spu- neam și adineuri - realitatea și-a luat singură sarcina de catalizator, astfel că generația nouă de scriitorii își afirmă ca o onoare, datorită de a fi, prin scrisul lor, în primă rînd celății ai patriei lor vindute și ul- tragi. Operele lor sînt bogate în conținut uman, slujesc cauza dem- niității omului. As putea căuta: Mi- guel Angel Vasquez, Guerner O- vayo, Raul Leba, Otto Raul Gonzal- ez - un grup de tineri poezi pe drumul maturizării, dintr-o între- gășe pleadă, autori unor remarcabile poeme în care conținutul social este îmbrăcat într-o formă de vi- brantă sinceritate. - Aceste opere au și răspîndirea meritată?

„În linii mari, se poate spune că s-a impus nu numai publicului larg, ci și editorilor, literatura purfînd un mesaj; literatura de luptă, mă- turie fierbinte și vie a actualității, care sugerează ieșirea din impasul social, din soluții de viață. În ulti- mi ani, succesele de librărie au fost procurate de asemenea cărți. Printre aceste succese trebuie să sînt și romanul „Intră piatră și cruce”, urmînd procesul de conș- tiință al unui indian sîlsiat între cele două religii, autohtonă și ca- tolică, scris cu multă pătrundere psihologică de Mario Montaforte To- ledo. Din păcate, pe lîngă dificul- tățile create de existența în țările noastre a unui mare număr de anal- fabele, chiar cărțile de această ca- litate nu au o soartă prea favorabilă din lipsa unor legături strîns în- tre cercurile culturale din Mexic, Chile și Argentina - cele trei fo- care principale ale literaturii de limbă spaniolă.

SINT CONVINS CA PRETUTIN- DENI SE VOR DURA PUNTI DE INTELEGERE

— Este o lucruri constatată, deocîndată chiar pe plan mondial, așa cum m-a învățat experiența mea de călător pasionat - și for- tat... - dar am speranța neclintită, după ce am văzut în China și India cît de puternică este deștep- tatea de conștiință a unui miliard de oameni; după ce m-am convins de însemnătatea acestui proces vast de integrare umană, că izolările se vor șterge, prăpăștiile se vor umple și pretutindeni se vor dura unții. Nimeni nu mai poate lua în serio- s - cîtă vreme este de bună cre- dință - teza „corințelor”, de fier sau de bambus. Sînt sigur că mani- festări internaționale cum a fost Festivalul, cum sînt numeroasele congrese științifice și festivaluri ar- tistice, vor avea enorma repercusiuni în favoarea înțelegerii celor două mari blocuri existente în lume, care pot conviețui perfect, iar în ce pri-

veste aspectele pozitive, pot chiar să își completeze în mod fericit cultura. - Fîndul am ajuns pe fîrîmul „pamelor mai largi”, așezînd-mi speranțe ce concludii al putea să trageli, după participarea dăa la masa rotundă a discutiilor despre crea- ția literară, desfășurate în cadrul Festivalului? - Tocmai aceasta ar fi caracteri- stica dezbatelor: că nu ștem în- că în stadiul concluziilor. Cred că este și mai fericit și mai firesc ca asemenea probleme să se buce- de o cît mai îndelungată cîntărire a tuturor ipotezelor. În orice caz, tema principală: tradiție și inovație, nu constituie o răscură la care trebuie neapărat să te oprești ci- că, urmînd tot mai intens munca noastră de creație, vom ajunge mai elcace la degajare, poate și din eșecuri, a unei teorii gene- ralizatoare, ferind generația viitoare de greșelile și erorile noastre lit- erare.

RADACINILE ADINCI IN VIAȚA DAU ROADE GENEROASE

„Desigur, din dinții la mînușă să oferiți un exemplu personal pro- ptiu în materie de muncă literară in- tensă. N-eti crea, însă să trecem prea departe pragul încomunicabil din de creație, să ne împiedicăm ceva din metoda de lucru?” - Mărește în mod foarte dis- ciplinat. Disciplina nu o confundăm însă cu o premeditare curată. - Trama romanului nu este foarte clară, - cînd mă așez la masa de lucru, dar, pe eram rîsă, perșane- se secundare pot, eroc, principii și și o căderă și întotdeauna în- no, Născădă, însă, mi mă pîm în meandru și am ferma opinie că în- șisă bazarului înțelesului respic și în- șisă literatură prezintă, care te scri- mî și în păstrarea înțelesurilor con- stinției romanului. Și cum am mai spus-o, dar merită să o subliniez, rădăcinile adinci în viață nu pot să nu dea roade generoase. De aci și motto-ul ultimului mes volum de nar- vate: „Weekend în Guatemala” - „Veni lucrurile care se întîmplă în lume? Mai bine să le numim roma- ne?” - Aceasi deoăz a prezidat și ge- neza celebrei dvs. trilogii, al cărei sîrșit este așteptat cu aila neșădă- ră de publicul din cinci țări europene? - Probabil. Am trăit mulți ani în zona bananieră a problemei vitale ale acestor oameni și devenit problemele mele. Ajunse o necesitate personală împărsă să scriu istoria lor, să ar- răt în „Vint puternic” cum este mă- cinat cu înecul de către conșoțiu, micul cultivator guatemalez, iar în „Papa cel verde”, cum trusul se transformă într-o monstruoasă exces- cență pe trupul țării, ingerîmă ei în viața politică nemeiașă limită. În ultima parte a trilogiei, „Ochii celor îngroșati”, rîde la rîngul de simbol o veche tradiție indiană: morții nu își găsește odihnă și nu închid ochii pînă ce nu se va face deplăte pe pămînt. Romanul meu se încheie cu triumful dreptății sociale, cu ingenun- chierea trusului de către cel gata la orice jertă pentru a aduce lumina omeniei și în țara lor. Și sînt convins că nu este o utopie literară și că acest ultim volum va ajunge să fie citit și apreciat ca un premergător literar al realității sociale din țara mea, chiar dacă acum în Guate- mala operele mele sînt arse pe rug în piețe, alături de marelă educator Sarmiento, de poemă cîntărețului libertății cubane José Martí, de „Război și pace” și „Mizerabili...” - Așadar, încă o operă în care bate o inimă generoasă. Nu se poate spune că nu sîntefi consecvent? - În orice caz, te rog să transmiți lectorilor romni care vor avea bună- voința de a citi sumara noastră con- vorbire, că sînt la fel de consecvent în planurile mele de viitor și sper să vin cît de curînd în țara dvs., pentru a măsura deosebirile față de acum trei decenii...

Cred că atunci o să am plăcerea de a prezenta personal prietenului meu Zaharia Stancu, volumul său a- părut în limba spaniolă. - Le-am pîrșis și pe Miguel Angel Asturias îmboșit cu o doză tonică de optimism, pe care omul o degădă - ca și opera - treind peste orice violență și amărăciune.

Eugen B. Marian

Artiștii noștri peste hotare

S-au făcut tot mai dese manifes- țările artei noastre peste hota- re. Fără a mai recurge la lu- minile statistice, putem spune că numai într-un singur trimestru aceste manifestări au întrecut ca număr și amploare tot ce se realiza înainte într-un deceniu. La Paris și la Moscova, la Londra și la Pekin, la Delhi și la Veneția, pe mai toate meridianele, pretutî- ndeni unde au purtat mesajul genului național, artiștii noștri au înțezit în- teresul unor mulțimi care descopen- rearu cu o înfrîzire de cîteva veacuri fenomenul artistic românesc. De la Fânica Luca, scoțind din nauil său aleaurile doinei și trîrurile ciociriei, pînă la prodigiosul Voicu executînd pe un Stradivarius Simfonia spaniolă a lui Lalo, de la ansamblul de dansuri al Sfatului Popular al Capitalei pînă la maril noștri interpreți de operă, de la simitorul șef de orchestră Sil- vestri pînă la admirabilul comic Gri- gore Vasiliu-Birlic, meșterii noștri care cîntă sau joacă, au dat unei vâgii noțiuni geografice un conținut real, fixînd în memoria unui specta- tor departat imaginea adevărată a patriei laborioase și pacifice. Bîne- înțeles că aceștia și încă mulți alții nu-s decît interpreți străluciți, dar măiestria lor recunoscută pe tre- tîri din cele cinci continente, are o punte de aur între lumi care se ig- norau pînă mai ieri, deschizînd astfel drumul valorilor creației, acelea care exprimă în verb și culoare fondul însuși al gîndirii și sensibilității

noastre. Francezul care a gustat „Scrisoarea pierdută” și la poale îm- pedit de carozitate sa Cunoștința o- berlă lui Caragiale, spectatorul sovie- tic care la ocazional pe Ștefănescu- Goangă va dorî să descopere creația noastră muzicală, englezul incin- tat de arta lui Silvestri își va spune că o națiune care produce un ase- menea artist rafinat trebuie să aibă o teorie și o manieră vrednică de a- teorie și nu doar mîra ca specta- torii venețieni entuziasmați de jocul actorilor romni veniți să le ofere un Goldoni autentice (de astădată proveniri a fost înfrînt: se pot vin- dea castreștii și grădinarul nu se nu- mar mîra, etc. să-i văd pe acești spectatori în vechia lor țară, în țara lui Goangă în mai fi tot a- cello) de a înțelegă noștrii literare simfonici... Manifestările internațio- nale artiștilor noștri dincolo de fron- țiere, reprezentă astfel în altele eloc- uții de apropiere și cunoaștere - ca neopiere, adică însăși condiția celei mai bune dintre lumile posibile, o lume în care respectul reciproc e generos de pretentia și creației ar- tistice și de creația dintr-un înțeles de înțelegere. Altfel de evidentă este această condiție a cunoașterii pen- tru cîntăreții noștri al conștientării pașnice. Inclt nici nu mai e de ne- vedit de înțelegerea pe care ne o- duce opintirea propagandistică a celor care nu văd cu ochi buni în- mulțimea genelor ambasadă de artei venind să-și infășureze scrisorile de acreditare înaintea mulțimilor de spectatori.

E adevărat că arta noastră nu trece pentru India fără frontierele patriei și că au mai fost în trecut manifestări sporadice cu prilejul cîte unei expoziții internaționale, dar aceste încercări au purtat în to- lădeuna pecetea improvizației și in- competenței, ba uneori și stigmatul imposturii. N-au fost, e drept, nici inițiativele cîntărețelor ale unor arti- știști care au pomeit cu un înems entuziasm și cu mijloace puține să- duca verbul românesc pînă la de- partate, ca niște francotirori, fără să simtă alături cotal statului și, mai ales, fără ca potențaii timpului să-i a- jute în vrecul cel. Cît despre partici- parea noastră artistică la expoziții- le internaționale pe vremea cînd origine era bun la orice, ea nu do- vedea de cele mai multe ori decît spirițul de mîntușă al organizato- rilor și nu recolta mai mult decît altceva decît surșul stîmjenit al o- ficiașilor țării gazde obligate să ne întimpine, neizbutind să stîrnească interesul maselor largi din țara respectivă. Se întîmpla chiar ca prezența noastră să capete un ca- racter grotesc, cum a fost cazul cu participarea la expoziția de la Pa- ris de acum douăzeci de ani. În loc să ne înfășurăm cu artiștii noștri cei mîra, și pieturii muzicii sau les- trului, am izbitul doar să eucerim oarecare faimă culinară cu „miti- ței” companiași de nauil lui Fă- nica Luca și vioara lui Grigoraș Dinicu, reducînd astfel niște artiști reprezentativi la rolul de accesorii la grătar.

Presupun că în privința asta, ori- cine va recunoaște că arta noastră nu mai umbă în străinătăți ca un pui de bogdaproste, cu haine de îm-

mul care vine de la mai multe mii de kilometri cu fluierul său, a- ducînd la Delhi sau la Pekin un cîntec din Valea Oltului, ceata de băieți și fete, care vin să arate lon- donezilor - sau parizienilor un joc de la el de-acasă, așa cum îi lăcuu din moși-strămoși toți din neamul lor, trupa noastră de actori dovind la Veneția că Goldoni venețianul și-a aflat interpretul cu duh venețian pe cheurile Dimboviteli, toți aceia care au purtat culorile noastre în competițiile artistice internaționale n-au fost asadar numai niște artiști în turmeu ci niște soli învecinați de poporul lor ca să arate credința sa în valorile culturii și artei. Ale pă- cii, deci.

Sergiu Dan

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Breslaşu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jhebeleanu, George Maro- vescu, Ion Mihăileanu, V. Mindra (redactor-șef adjunct) Mihail Petrovanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theo- dorescu, Ion Vînter.